

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 161/03-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., so sídlom Ondrej nad Hronom 411, Brusno, zastúpenej advokátom JUDr. M. K., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 295/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 295/99 p o r u š i l právo obchodnej spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 295/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Obchodnej spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Obchodnej spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 400 Sk (slovom dvanásťtisícštyristo slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. M. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 17. septembra 2003 č. k. I. ÚS 161/03-17 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť obchodnej spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., so sídlom Ondrej nad Hronom 411, Brusno (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. M. K., B., ktorou namietala porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cb 295/99.

Z prijatej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka 14. júna 1999 podala na Okresnom súde Bratislava I žalobný návrh v obchodnoprávnej veci proti odporcovi HYDROUNION, s. r. o., Bratislava (ďalej len „odporca“) o zaplatenie 120 183,76 Sk s prísl. Od októbra 1999 však podľa tvrdenia s'ťažovateľky okresný súd vo veci nekoná, a to i napriek tomu, že ho s'ťažovateľka listom z 15. októbra 1999 (ale tiež 6. júna 2000, 26. októbra 2000, 5. januára 2001 a 18. augusta 2001) vyzvala na nariadenie termínu pojednávania. Podľa názoru s'ťažovateľky okresný súd pre nečinnosť nemá žiadny zákonný dôvod. Konanie je

v súčasnosti na okresnom súde vedené pod sp. zn. 29 Cb 295/99 a do dňa podania jej sťažnosti ústavnému súdu nebolo právoplatne skončené.

Podaniami, ktoré boli ústavnému súdu doručené 22. apríla 2003, 16. júna 2003, 23. júla 2003 sťažovateľka svoju sťažnosť postupne upresnila a napokon podaním doručeným 22. augusta 2003 navrhla vydať tento nález:

„1.) Okresný súd Bratislava I. v konaní vedenom pod spis. zn. 29 Cb 295/99 porušil základné právo spoločnosti STAVO-Reall s. r. o., Ondrej nad Hronom 411, Brusno na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2.) Spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., Ondrej nad Hronom 411, Brusno priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume Sk 150.000,- ktoré je Okresný súd Bratislava I. povinný vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3.) Okresný súd Bratislava I. je povinný zaplatiť spoločnosti STAVO-Reall, s. r. o., Ondrej nad Hronom 411, Brusno, trovy právneho zastúpenia v sume (ako ich určí ÚS) na účet jej právneho zástupcu advokáta 1, na účet 0079908942/0900 vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s. Brezno, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu“.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. M. L., listom z 21. októbra 2003 č. Spr. 2154/03 a právny zástupca sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 29. októbra 2003.

Predseda okresného súdu v relevantnej časti svojho prípisu uviedol, že

„V spore sp. zn. 29 Cb 295/99 bol dňa 14. 6. 1999 doručený tunajšiemu súdu návrh. Dňa 26. 8. 1999 bol navrhovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok bol zaplatený dňa 8. 7. 1999. Dňa 14. 7. 1999 súd vo veci vydal platobný rozkaz. Dňa 4. 8. 1999 odporca doručil súdu odpor proti platobnému rozkazu. Dňa 5. 8. 1999 bol odporca vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 9. 9. 1999 bol zaslaný navrhovateľovi odpor odporcu a navrhovateľ sa k nemu vyjadril vyjadrením z 15. 10. 1999. Následne bol spis zaradený do poradia a vytýčený termín pojednávania. Zákonná sudkyňa v predmetnom spore sa k 1. 4. 2003 stala sudkyňou Krajského súdu Bratislava. Jej

výkonnosť bola nadpriemerná a nebolo u nej zistené porušenie zásady stanovenej v rozvrhu práce, vytyčovať spory na termín pojednávania podľa poradia. Jej oddelenie (a oddelenie ďalšej sudkyne, ktorá odišla z tunajšieho súdu na Krajský súd Bratislava) prevzala okrem svojho oddelenia k 1. 4. 2003 nová zákonná sudkyňa. Táto 5. 8. 2003 vytyčila termín pojednávania na 13. 10. 2003. Na toto pojednávanie sa z pracovných dôvodov ktoré nešpecifikoval nedostavil právny zástupca odporcu a požiadal o odročenie termínu pojednávania, pretože jeho klient nesúhlasí s pojednávaním v neprítomnosti svojho právneho zástupcu. Pojednávanie preto v zmysle O. s. p. muselo byť odročené.

Dovoľujem si poukázať na skutočnosť, že navrhovateľ nevyužil svoje právo podať vo veci sťažnosť podľa ust. § 17 Z. č. 80/1992 Zb. v platnom znení. Ak by tak urobil, jeho sťažnosť by bola riadne prešetrená.

S poukazom na uvedené, najmä na to, že vo veci nebol zistený priesťah zavinený sudcom dovoľujem si navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby sťažnosť zamietol v celom rozsahu“.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedol, že:

„V prvom rade dávame do pozornosti váženému ústavnému súdu, že až dňa 05. 08. 2003, t. j. evidentne v súvislosti s podanou sťažnosťou a zrejme v nadväznosti na dožiadanie ÚS na vyjadrenie rozhodol OS Bratislava I. o vytýčení pojednávania. Čiže uskutočnil úkon – vydal rozhodnutie, s ktorým prestal priesťahy až po niekoľkých rokoch.

Ako je zrejmé aj z vyjadrenia OS Bratislava I, šlo o liknavé konanie a o priesťahy lebo:

- 1) Súd neuviedol žiadny relevantný dôvod, prečo nekonal a prečo niekoľko rokov robil priesťahy v konaní,
- 2) Správanie sťažovateľa bolo a je súčinnosťné a neprispelo k zdĺhavosti konania,
- 3) Od 15. 10. 99 súd prakticky neurobil ani rutinné úkony
- 4) Aj s prihliadnutím na doterajšiu judikatúru (II. US 74/97, US 79/98, US 220/02 a US 51/01) nezbavuje štát zodpovednosti ani množstvo vecí na súde.

Argument súdu v ods. 2 na str. 2 vyjadrenia je poburujúci, účelový a právne bezvýznamný, nakoľko vedenie súdu má povinnosť priebežne kontrolovať plnenie si zákonných povinností

sudcov aj čo do lehôt vybavovania spisu a u rozhodnutia veci, čo bolo jednoznačné, viesť sudcu k vybaveniu veci a nie odvolávať sa na právo sťažnosti účastníka. Navyiac ani otázka kladného vybavenia sťažnosti je teraz nie istá, keď vedenie súdu aj dokonca ústavnému súdu uvádza takéto skutočnosti, hoci „sudkyňa s nadpriemernou výkonnosťou“ neurobila ani tie najjednoduchšie úkony (vytýčiť pojednávanie) za niekoľko rokov. Navyiac súd ignoroval sťažovateľa a nekonal ani na jeho urgencie, a to opakovane.

Nepochybujem o vyťažnosti sudcov, ale vzhľadom na jednoduchosť veci, dátum nápadu veci a opakované žiadosti žalobcu na konanie a rozhodnutie šlo zjavne o prietáhy v konaní“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 29 Cb 295/99:

Dňa 14. júna 1999 podala sťažovateľka okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 120 183,76 Sk s prísl. proti odporcovi. Vec bola pôvodne zapísaná pod sp. zn. Rob 1467/99.

Konajúca sudkyňa úpravou z 22. júna 1999 dala pokyn kancelárii okresného súdu, aby vyžiadala výpis z obchodného registra ohľadom odporcu. Žiadaný výpis z obchodného registra bol založený do spisu 25. júna 1999.

Dňa 28. júna 1999 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľka uvedenej výzve vyhovelá a 8. júla 1999 uhradila súdny poplatok.

Okresný súd vydal vo veci 14. júla 1999 pod sp. zn. Rob 1467/99 platobný rozkaz.

Proti uvedenému platobnému rozkazu podal odporca odpor. Okresný súd uznesením z 5. augusta 1999 č. k. Rob 1467/99-20 uložil odporcovi zaplatiť poplatok za odpor, ktorý bol uhradený 23. augusta 1999. Dňa 27. augusta 1999 bola vec prevedená do registra Cb pod sp. zn. 29 Cb 295/99.

Dňa 9. septembra 1999 sťažovateľka požiadala okresný súd o zaslanie rovnopisu predmetného odporu. Odpor bol doručený sťažovateľke na vyjadrenie 27. septembra 1999. Sťažovateľka sa k odporu vyjadrila 20. októbra 1999.

Sťažovateľka prípismi, ktoré boli doručené okresnému súdu 2. novembra 2000, 10. januára 2001 a 22. augusta 2001, požiadala okresný súd o „Vytýčenie pojednávania“ v danej veci.

Dňa 5. augusta 2003 konajúca sudkyňa nariadila vo veci pojednávanie na 13. október 2003, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť právneho zástupcu odporcu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní o zaplatenie 120 183,76 Sk s prísl. vedenom pod sp. zn. 29 Cb 295/99, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako navrhovateľka, došlo k porušeniu jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec nie je sporom, ktorý by bolo potrebné považovať za zložitú vec, čo by ovplyvňovalo doterajšiu dĺžku konania.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Správanie sťažovateľky bolo súčinnosťné, a keď aj formálne nevyužila právne prostriedky nápravy tým, že by na priet'ahy v napadnutom konaní podala sťažnosť podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“), je nepopierateľné, že sťažovateľka fakticky počas celého doterajšieho priebehu konania žiadosťami doručenými okresnému súdu 20. októbra 1999, 2. novembra 2000, 10. januára 2001 a 22. augusta 2001 opakovane naliehala na okresný súd a domáhala sa nariadenia pojednávania vo veci. Okrem toho predseda okresného súdu nevysvetlil, ako by sťažnosť na priet'ahy podaná podľa § 17 ods. 1 zákona o štátnej správe súdov mohla byť efektívnym právnym prostriedkom nápravy za situácie, ktorú uviedol vo svojom vyjadrení (personálne zmeny medzi sudcami), no najmä vzhľadom na ním uvádzanú skutočnosť, že na okresnom súde je v rozvrhu práce výslovne stanovená zásada „*vytyčovať spory na termín pojednávania podľa poradia*“ a že zákonná sudkyňa túto zásadu neporušila, a nie je jasné, či by ju mohol (a chcel) porušiť predseda okresného súdu tým, že by dal pokyn vec sťažovateľky vybavovať prednostne mimo poradia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol v napadnutej veci od 20. októbra 1999 do 13. októbra 2003 bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda takmer štyri roky neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného

súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto priet'ahy, nemožno akceptovať. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôžu byť na ťarchu účastníka konania a nemajú povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva už nie je ani dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku, ústavný súd uznal za odôvodnené priznať jej aj primerané finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, no najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu považuje za primerané vo výške 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 12 400 Sk z dôvodu trov jej právneho zastúpenia advokátom JUDr. M. K., B., tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

Náhrada sa priznala za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti z 1. augusta 2002 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 29. októbra 2003). Za dva úkony vykonané v roku 2002 patrí odmena v sume po 3 900 Sk a k tomu dvakrát náhrada režijného paušálu po 100 Sk a za jeden úkon, ktorý bol vykonaný v roku 2003, patrí odmena v sume 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkom sumu 12 400 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľkou rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2004